

A-0110

Gunvor Sartz

1915 - 1950

Arkivkatalog

Finnmark fylkesbibliotek
Finnmárkku fylkkagirjerájus

FINNMARK FYLKESKOMMUNE
FINNMÁRKKU FYLKKAGIELDA

2014

Innhold

Om Gunvor Sartz	3
Om arkivet	4
Arkivfortegnelse	4
Korrespondanse og saksdokumenter	4
Mottatte og sendte brev	4
Sanger, notater, manuskripter	4
Dagbøker	4
Karakterbok	5
Dokumenter 1941-45	5
Programhefter og skuespill	5
Tidsskrifter	5
Litteratur	7

Om Gunvor Sartz

Gunvor Sartz var en skuespiller, teaterinstruktør og pioner i arbeiderteaterbevegelsen. Hun hadde også en stor innvirkning på det organiserte teaterlivet i Nord-Norge etter krigen.

Gunvor Sartz ble født 15.9. 1898. Hun vokste opp i Jomfruland på Kragerø, hvor hennes far, Ole Sartz, var fyrvokter. Etter 1920 flyttet familien til Kristiania, til Stabekk i Bærum. Foreldrene var frisinnet når det gjaldt religiøse spørsmål. Dessuten var dem svært kulturelle. Mor, Martha Sartz, som var udannet som musikk lærerinne spilte familien om kveldene. Faren anmeldte bøker for en avis så familien hadde tilgang til årets nye bøker som ble også diskutert om i felleskap hjemme. De hadde også stadig høytlesing. Både Gunvor og hennes eldre søster Eva ble tidlig interessert i kunst og politikk.

Sartz valgte til å bli skuespiller, noe som foreldrene hennes ikke var særlig begeistret for. De syntes at den var yrke som var svært usikkert. I 1926 debuterte Sartz som Hilde i teaterstykket Byggmester Solnes. Skuespillerkarrieren ble ikke langvarig siden teatrene etter den andre ble stengt og hun ble arbeidsledig. Hun bestemte hun seg å reise til Berlin for å studere mer om teater. Der ble hun kjent med sosiale teater.

Arbeiderteater og amatørteaterbevegelse hadde sin bakgrunn i Tyskland og Sovjetunionen. Formålet var dels agitatorisk, dels kulturelt oppdragelse. Sartz ble sterkt inspirert av de forestillingene som hun så i Berlin. Hun måtte raskt hjem hvor hun ville sette opp et lignende teaterstykke. I 1930 startet Sartz «Det sociale teater» i Oslo der amatører og profesjonelle oppførte skuespill med politisk tendens. Det viktigste var «Paragraf 245», et stykke om abortspørsmålet oversatt fra tysk. Etter modell av den tyske instruktøren Edwin Piscators virksomhet i Tyskland var bl.a. filminnslag og diskusjoner mellom aktører og publikum integrert i forestillingen. I 1935 ble Sartz kunstnerisk leder for Samfundsteatret (tidl. Arbeidersamfundets teater) som drev revypreget politisk-agitatorisk virksomhet.

I revyene var innslag av «tramgjenger» med tale- og bevegelseskor. Dette var en populær form for arbeiderteater, en periode fantes det flere hundre aktive grupper i AUF-lagene, og «tramgjengerne» spilte en viktig rolle i Arbeiderpartiets valgagitasjon, særlig ved valgene 1934 og 1936. Arbeiderteaterbevegelsen i Norge kulminerte før den annen verdenskrig.

Da tyskerne okkuperte Norge fortsatt Sartz sin politisk engasjement gjennom illegal agitasjonsarbeid. Hun ble angitt og fengslet i Grini, hvor han satt i tom perioder: 17.7.1941-4.12.1941 og 4.6.1943-7.5.1945.

Etter krigen fikk Gunvor Sartz en stor innvirkning på teaterlivet på «Gjenreisningsturné» i Nord-Norge. Hun tok blant annet initiativ til å opprette Hammerfest Studiescene i 1948 som etter hvert utviklet seg til et nærmest halvprofesjonelt teater.

Om arkivet

Arkivet inneholder hovedsakelig litteratur, tidsskrifter og programhefter. Det er også sendte og mottatte brev, notater og dagbøker i tidsrommet 1915-1950 i arkivet.

Arkivet som utgjør ca. 1 hm er ordnet og katalogisert i Finnmark fylkesbibliotek.

Arkivfortegnelse

Korrespondanse og saksdokumenter

Mottatte og sendte brev

Eske 1

- Mappe 1   [Sendt brev til familien Sartz, datert 24. juli 1941 i Grini](#)
[Sendt brev til O. Sartz og fru, datert 28. juli 1941 i Grini](#)
[Sendt brev til fru Martha Sartz, datert 8. juni 1946 i København](#)
- Mappe 2   Mottatt brev fra Ole Sartz, datert 26. august 1941
- Mappe 3   Mottatte brev, datert 7. juni 1945 - 11. august 1946
- Mappe 4   Mottatte brev fra skuespillerinnen Borgny Hammer, datert 26. september 1945 - 10. april 1946
- Mappe 5   Korrespondanse vedrørende Krigsskadetrygden, datert 1945 - 1950

Sanger, notater, manuskripter

- Mappe 6   Sanger, notater, manuskripter 1945 - 1950
- Mappe 7   Notatbok 1916
- Mappe 8   2 notatbøker, udatert

Dagbøker

- Mappe 9   Dagbok 20.7.1916 - 14.11.1916
- Mappe 10   Dagbok 21.11. 1916 - 21.8.1918

Karakterbok

Mappe 11 Karakterbok 1915 - 1916, Klasse IV A

Dokumenter 1941-45

Mappe 12 Passerseddel 1941

Passerseddel 1945

Temporary pass

Mappe 13 Bevitnelse, utstedt av Grini Leirstyre 1943

Bekreftelse, utstedt 1945

Følgebrev fra Grini 1945

Pakkeforsendelse – instruksjer, utstedt av Gefangenlager Grini, 15.9.42

Mappe 14 2 fotografier, 6x6 cm, svart og hvitt.

Mappe 15 Kontrollbok for krigsskadelidte 1945

Mappe 16 Tjenestebok, utstedt 1942

Mappe 17 Kort med koder m.m.

Eske 2

Programhefter og skuespill

Mappe 18 Programhefter til Trøndelag teater, samt diverse skuespill

Tidsskrifter

Eske 3

Aktuell 1945 nr. 2

Aktuell 1946 nr. 1946

Arbeiderungdommen 1946 nr. 7-8, 11

Arbeiderungdommen 1947 nr. 9

Avantgarden 1945 nr. 7

Bilder, Gyldendal 1945 nr. 2

Bilder, Gyldendal 1946 nr. 5, 9 og 10

Bibliotek der Gesamtliteratur 1853-1855

Bibliotek der Gesamtliteratur 1856-1858

Bibliotek der Gesamtliteratur 1863-1867

Bibliotek der Gesamtliteratur 1873-1875

Bibliotek der Gesamtliteratur 1906-1908

Faklen 1945 nr. 1 og 2

Faklen 1946 nr. 1-6

Film Journalen 1945 nr. 1

Janus 1933, nr. 5-6

Kontakt 1947 (april, oktober-desember)

Kontakt 1948 (januar-november)

Kontakt 1949 (januar-oktober)

Kvinnen og tiden 1945 nr. 2-12 (mangler nr. 1, 10)

Kvinner og tiden 1946 nr. 2, 14, 16

Les og Lær 1946 nr. 1-2, 3, 4, 5-6

Norak Maadedsskrift 1884 nr. mai/juni, sept./okt., nov./des.

The Monthly Magazine 1946 nr. 8

Samband 1946 nr. 1

Samnemda for Studiearbeid 1952 nr. 1

Tonekusnt 1930 nr. 5

Eske 4

Krinsjaa 1894-1897 (mangler: 1894 nr. 1; 1895 nr. 1; 1896 nr. 1 og del av 11, 12; 1897 nr. 1 og 10)

Litteratur

Eske 5

Aalholm U.M.: Tysk Lærebok. Christiania 1875.

Anderson, Andreas: Norsk Samfunnsliv, Oslo 1946.

Benesj, Edvard: For frihetens skyld. Oslo 1948.

Bibelen. Kristiania 1914.

Blindheim, Charlotte: Vikingtiden. Oslo 1948.

Bogen, hans: Før krigen kom. Oslo 1945.

Bresemann, fredrik: Tydske Stiiløvelser. Kjøbenhavn 1857.

Bubnoff, von Nicolai: Kleine Russische Sprachlehre. Heidelberg 1931.

Carlén, Octavia: Stockholms Slott. Stockholm 1866.

Elster, Torolf: Sosialismen under debatt. Oslo 1950

Falk, Erling: Hva er marxisme. Oslo 1946.

Guldberg, C. M.: Stereometri. Christiania 1883.

Eske 6

Jensen/Koefoed: Befolkningsholdene i det nittende aarhundrede. København 1892.

Karlsson, Erik: Hva er sosialisme. Oslo 1945.

Koht, H. / Lange, H. M.: Arbeiderreising. Oslo 1937.

Kieler, Laura: Silhouetter. Odense 1887.

Knudsen, D.F.: Tyske Stiløvelser. Kristiania 1894.

Krig, Helge: 6. Kolonne?. Oslo 1946.

Landstad's salmebog. Kristiania 1913.

Løkke, Jakob: Tysk Grammatikk. Kristiania 1920.

Masters / Way (red.): En verden eller ingen. Oslo 1946.

Nøvik, Peter: Norsk havebog. Kristiania 1898.

Olsen, E.: Ledetraad ved Undervisningen i den elementaire Regning. Christiania 1850.

Psalmebog for Kirke og Hjem. København.

Riktor, Ulla: Mens far var på Grini. Oslo 1945.

Eske 7

Schjelderup Kristian: Toleransens og fordragelighetens problem. Bergen 1933.

Skard, Eiliv: Fra Solon til Demosthenes. Oslo 1945.

Stchelkunoff, I.: Lærebog i russisk. København 1915.

Toller, Ernst: Seven Plays. London 1935.

Vandvik, Eirik: far etter menneske. Oslo 1945.

Wiborg, Julli: For første gang. Kristiania 1913.

Yuong, Brett Francis: The Young Physician. London

Ødegård, Ørnulv: Nazisme og mentalhygiene. Oslo 1946.